

Växjö
kommun

Elevdialog Åby skola

Innehåll

Inledning	4
Frågeställning.....	6
Metod.....	6
Sammanfattning	9
Reflektion.....	10
Bilaga 1 – Resultat årskurs F och 1-2.....	11
Bilaga 2 – Resultat årskurs 3-4.....	14
Bilaga 3 – Resultat årskurs 5-6	16
Bilaga 4 – Uppgift <i>Min stad</i>	17

Medverkande

Moa Rosvall	Planarkitekt, handläggare
Johanna Posch-Ahl	Planarkitekt
Ellen Aurell	Planarkitekt
Rektor Åby skola	
Förskollärare Åby skola	
Lärare årskurs 1–2 Åby skola	
Lärare årskurs 3–4 Åby skola	
Lärare årskurs 5–6 Åby skola	
Elever i årskurs F	
Elever i årskurs 1–2	
Elever i årskurs 3–4	
Elever i årskurs 5–6	

Rapporten är sammanställd av Moa Rosvall och Ellen Aurell,

Samhällsbyggnadsförvaltningen, Växjö kommun.

2024-04-05

Inledning

Som en del av det pågående arbetet med att ta fram en ny detaljplan för Åby skola i Tjureda, Växjö kommun, har en utökad medborgardialog med skolans elever utförts i syfte att samla in information om vad de värdesätter med den befintliga skolan och skolgården.

Bakgrund

Åbyskolans verksamhet var tidigare uppdelad på två enheter. Den huvudsakliga verksamheten var lokaliserad vid Borgavägen i centrala Åby och de lägsta förskoleklasserna använde lokaler vid Rättare Sjögrens väg i norra Åby. Lokalerna vid Rättare Sjögrens väg är inte anpassade för förskoleverksamhet och var endast tänkta att vara en tillfällig lösning. Utbildningsnämnden beslutade därför att stänga dessa lokaler och i stället samla både skol- och förskoleverksamhet vid Borgavägen. För att göra detta krävs en ny detaljplan för Åby skola och förskola.

Även om barn formellt inte räknas som sakägare i planarbetet är de ändå experter på de miljöer där de vistas mycket; platserna där de bor, leker eller går i skolan. Därför är det viktigt att inkludera barn och unga i planeringen för att deras perspektiv och åsikter inte ska glömmas bort. Sedan 2020 är också barnkonventionen svensk lag vilket ytterligare stärker behovet av att genomföra en utökad dialog med skolans elever i samband med detaljplanearbetet.

Barnkonventionen

Sedan den 1 januari 2020 är FN:s konvention om barns rättigheter svensk lag (2018:1197). Ett av syftena med lagen är att tydliggöra barn som rättighetsbärare i samhället. Det innebär att alla barn har rätt att bli behandlade med respekt och att de får möjlighet att uttrycka sina åsikter och upplevelser. Bestämmelserna i konventionen är mänskliga rättigheter för barn och slår fast att barn är egna individer med egna rättigheter, inte föräldrarnas eller andra vuxnas ägodelar. Enligt barnkonventionen räknas alla människor under 18 år som barn.

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar men har fyra grundprinciper som är vägledande för hur hela konventionen ska tolkas och tillämpas. Dessa grundprinciper är:

- Artikel 2 – Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter
- Artikel 3 – Alla beslut som rör barn ska beakta barnets bästa
- Artikel 6 – Barn har rätt till liv och utveckling
- Artikel 12 – Barn har rätt att uttrycka sin mening och hänsyn ska tas till barnets åsikter

Lagen om barnkonventionen (2018:1197) är inte en speciallagstiftning till skillnad från plan- och bygglagen (PBL, 2010:900). Det innebär att i frågor där konventionen och PBL är oense så har reglerna i PBL företräde. Men det betyder inte att barnrättsperspektivet och barnets perspektiv inte ska beaktas och tillämpas i samhällsplaneringen. Alla åtgärder vi gör i den fysiska miljön som berör barn ska utgå från barnens bästa och de ska ha möjlighet att uttrycka sina åsikter.

Syfte

Detaljplanens syfte

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för en ombyggnation av skolan samt en utökning av skol- och förskolegård. Syftet är även att säkerställa grönområdets rekreativa värden och skapa plats för en ny kommunal lekplats i anslutning till skolan. Förslaget innebär också att en del av gällande detaljplan nordväst om skolan upphävs.

Dialogens syfte

Syftet med dialogen är att elevernas röst blir hörd i planprocessen eftersom planen berör deras vardagsmiljö. Syftet är också att samla in information om vilka miljöer och funktioner som eleverna värdesätter så att detta kan ligga till grund för hur skolan och skolgården planeras och projekteras.

Frågeställning

Frågeställning för dialogen var:

- Hur använder eleverna skolgården idag?
- Vilka platser används mest och varför?
- Vad tycker eleverna är det bästa med skolgården?

Frågeställningen formulerades för att fokusera på hur eleverna använder skolgården idag och vad de värdesätter, så att de kvaliteterna ska kunna tas till vara i den fortsatta planeringen och projekteringen. Arbetsgruppen valde att inte fråga eleverna vad de önskar sig på sin nya skolgård eftersom det skulle kunna leda till besvikelse och frustration om kommunen eller fastighetsägaren VÖFAB inte kan leverera detta. Vad eleverna önskar sig är heller inte lika användbart i den fortsatta processen som information om hur de befintliga miljöerna används. Men eleverna har ändå skickat med lite önskemål som kommer förmedlas vidare till ansvariga tjänstepersoner.

Metod

Frågan om att involvera barnen i planprocessen lyftes tidigt under framtagandet av samrådshandlingarna för detaljplanen. Frågan diskuterades i arbetsgruppen och ett första utkast på syfte och frågeställning samt en rad olika förslag på metoder togs fram. Ansvarig handläggare tog sedan kontakt med rektorerna för både skolan och förskolan. Båda fick frågan om de var intresserade av att delta i dialogen men förskolans rektor tackade nej. Tillvägagångssätt och metod diskuterades sedan mellan ansvarig handläggare, skolans rektor och klasslärare.

Det beslutades att dialogen skulle ske i två delar;

- Del 1: eleverna svara på frågeställningarna med olika metoder.
- Del 2: besök av planarkitekt, presentation om samhällsplanering, praktisk uppgift samt återkoppling kring del 1.

Del 1

Klasslärarna valde att använda olika metoder för att få svar på frågeställningarna. De olika metoderna valdes dels med hänsyn till elevernas ålder, dels med hänsyn till pågående undervisning.

Förskoleklassen och klass 1–2 gjorde en skolgårdsvandring med sina lärare där de fick peka ut platser som de upplever som viktiga och vad de använder skolgårdens olika ytor till.

Klass 3–4 fick diskutera frågan i grupper och funderade också kring vilka aktiviteter och platser som användes mest under årets olika årstider.

Klass 5–6 svarade på frågorna genom en skrivuppgift.

Lärarna sammanfattade sedan elevernas svar och skickade detta till planarkitekten.

Del 2

För att eleverna skulle förstå varför de fick svara på frågeställningarna bestämdes att några av kommunens planarkitekter skulle hålla en presentation för klass 3–4 och klass 5–6 om vad samhällsplanering är, varför det är viktigt och hur det går till.

Planarkitekterna skulle då också återkoppla till eleverna varför de fick göra uppgiften samt låta dem göra en praktisk uppgift.

Beslutet att inte göra presentationen och uppgiften för förskoleklassen och klass 1–2 togs av rektorn och ansvarig lärare då det bedömdes vara för komplicerat för den åldersgruppen.

Kommunens planarkitekter gjorde ett utkast på presentationen, samt ett talmanus som stämde av med lärarna innan presentationen för att säkerställa att informationen hade rätt komplexitetsnivå för åldersgruppen.

Vid presentationstillfället deltog tre av kommunens planarkitekter som delade upp presentationen mellan sig.

Presentationens innehåll:

- **Vad gör kommunen?** Kort sammanfattning av kommunens olika ansvarsområden.
- **Vad är samhällsplanering?** Övergripande sammanfattning samt en presentation av vad översiktsplan, detaljplan och bygglov är, hur de ser ut och vilken betydelse de har.
- **Historiska flygfoton över Åby** som visar hur orten har vuxit från år 1964 till 2022.
- **Praktisk uppgift** (se vidare nedan).
- **Varför planerar vi?** Kort genomgång av några av de viktigaste anledningarna till att vi planerar.
- **Samhällsplanering tar tid.** Dialog med andra myndigheter, experter och allmänheten är viktiga delar av processen men kan också göra att det tar tid.
- **Återkoppling** vad klassen har svarat på frågeställningen och varför de fått göra det.

Uppgift – Min stad

I mitten av presentationen gjordes ett uppehåll där eleverna fick utföra en praktisk uppgift i form av en ritövning. Syftet med detta var dels för att de själva skulle få tänka över vilka funktioner och miljöer som behövs i ett samhälle, dels för att ge eleverna en paus så att de skulle ha energi för att lyssna på hela presentationen. De fick alltså prova på att vara planarkitekter.

Uppgiften gick ut på att alla elever fick ett papper med en fiktiv gatustruktur där de själva fick rita ut byggnader och miljöer. I bilaga 4 finns bilder på några av de städer som eleverna ritade.

Sammanfattning

Sammanfattning del 1

Skolans utomhusmiljö möjliggör många olika aktiviteter för eleverna, såsom sport, skapande och upptäckande. Lekplatsen och skogsområdet är omtyckta och svaren visar på att skolgården är omtyckt och möjliggör flera olika rastaktiviteter oavsett årstid. Eleverna lyfte även att de uppskattar att de har en stor utomhusyta, vilket visar på att de inte är medvetna om att skolans faktiska fria enligt detaljplan är betydligt mindre än den totala ytan som skolan nyttjar idag.

Sammanfattning del 2

Under platsbesöket där tre planarkitekter höll i en presentation om samhällsplanering var eleverna delaktiga och ställde många frågor, både om kommunens arbete i stort och om samhällsplanering och den kommande ombyggnationen av skolan.

Eleverna fick med uppgiften "Min stad" möjligheten att reflektera i en större skala om vad som behövs i ett samhälle. Eleverna diskuterade sinsemellan medan planarkitekterna och lärare stödde eleverna. Skola, bostäder, matbutiker, sjukhus, polisstation och bondgårdar var några av de funktioner som eleverna själva identifierade som nödvändiga men det förekom även inslag av funktioner som godisaffärer, dansstudios, gaminglokaler och snabbmatsrestauranger. Många av elevernas städer visar också bebyggelsen omsluten av mycket grönska, träd och vatten.

Reflektion

Dialogen har varit enkel att genomföra tack vare entusiasmen och engagemanget från skolans rektor, lärare och elever. Vår upplevelse är att alla parter kände att dialogen gav ett mervärde och en ökad förståelse för varandra.

Utöver den kunskapsinhämtning som del 1 utgjorde, skapades också ett tillfälle för kommunen att bidra till elevernas utbildning och förståelse för samhällsplanering.

Del 1 gav eleverna möjligheten att reflektera över sin vardagsmiljö i detalj och övningen i del 2 erbjöd dem ett tillfälle att reflektera över den miljön i ett större sammanhang.

Vår förhoppning är också att eleverna även kände att deras åsikter och perspektiv värderas i planprocessen.

Detta underlag kommer att biläggas detaljplanen och även delas med skolans fastighetsägare VÖFAB.

Kommunen uppmuntrar fastighetsägaren att använda detta som ett underlag för vidare projektering av skol- och förskolegård.

Samhällsbyggnadsförvaltningen, Växjö kommun

Moa Rosvall
Planarkitekt

Ellen Aurell
Planarkitekt

Bilaga 1 – Resultat årskurs F och 1–2

Klasserna gjorde vandringar på skolgården tillsammans med sina lärare där de fick fundera över vad de olika platserna används till, både under skoltid, på raster och på fritids.

Bakom den norra paviljongen och i skogen

Förskoleklassen

- Kurragömma
- Roll-lek
- Bygga kojor
- Kull-lek
- Inte-nudda-mark
- Käpphästar (man har byggt ett käpphäst-stall här)
- Spionlek
- Plocka bär
- Klättra

Klass 1–2

- Hus
- Roll-lek
- Bygga koja
- Käpphästar
- Snickra
- Spring-tävling runt ”dyet”
(notering från läraren)

Fotbollsplanen

Förskoleklassen

- Fotboll
- Lek

Klass 1–2

- Fotboll
- Snöbollskastning
- Lekar
- Gymnastiklektioner

Lekplatsen (klätterställning, linbana och stenar)

Förskoleklassen

- Armgång
- Kull-lek
- Hus
- Pokémon
- Åka linbana

Klass 1–2

- Datten
- Roll-lek
- Lek vid stenarna

Gungorna

Förskoleklassen

- Gunga

Klass 1–2

- Gunga
- Roll-lek

Kullen och rutschkanan

Förskoleklassen

- Haj
- Kull-lek
- Åka rutschkana
- Vatten-lek med rör
- Klätterträd (notering från läraren)

Klass 1–2

- Åka rutschkana
- Åka pulka
- Rastaktiviteter

Innergården

Förskoleklassen

- Gunga i pizzagungan
- Roll-lek
- Sanlådelek
- Kull-lek
- Klättra
- Volleyboll
- Slackline
- Rastaktiviteter

Klass 1–2

- Pizzagungan
- Klätterställning
- Pull-ups
- Sandlådelek
- Snurrstolpar
- Pingis

Basketplanen

Förskoleklassen

- Basket
- Fotboll
- Vagg
- King

Klass 1–2

- Basket
- Handboll
- Vagg
- King

Rastbodar

Förskoleklassen

- Koja bakom bodarna
- King
- Åka sparkcykel
- Datten
- Kasta pil
- Rastaktiviteter

Klass 1–2

- King
- Lek bakom bodarna i häcken

Framsidan

Förskoleklassen

- Bandy
- Lek i häcken (notering från läraren)

Klass 1–2

- Innebandy
- Fotboll
- Rastaktiviteter
- Kapphästar

Bilaga 2 – Resultat årskurs 3–4

Klassen delades in i grupper och diskuterade vad de tycker är bäst med skolgården och vad de tycker om att göra under olika årstider.

Vad är det bästa med vår skolgård?

- Den är stor och alla får plats
- Innegården, fotbollsplanen, skogen och kullen. För att det är roligt och för att det är lugnt i skogen.
- Sanden vid linbanan och linbanan
- Klätterställningarna. De är roliga.
- Kingplanen

Vad är populära och roliga platser och aktiviteter under olika årstider?

Vinter:

- Fotbollsplanen (t.ex. snöbollskrig, fotboll)
- Kullen (åka pulka/stjärtlapp)
- Innegården (bygga snögubbar m.m.)
- Kingplanen
- Vara i skogen, gå runt

Vår:

- Spela fotboll
- Gymnastik på innegården (ställningar)
- Vara i skogen
- Spela boll mot väggen (gymnastiksalen)
- Tafatt lek över hela skolgården (en jagar och de andra försöker inte att bli tagna)
- Spela king på kingplanerna (vid basketplanen)

Sommar:

- Spela fotboll på fotbollsplanen
- Spela bandy på bandyplanen,
- Innegården
- Grodvarvet (runt dyet i skogen) – promenera
- Kingplanerna
- Spela boll mot vägg (vid gymnastiksalen)
- Klätterställningarna,
- Vara i skogen
- Gungor
- Leka lekar runt om skolgården
- Fotboll
- Skogen, hoppa (käpp)hästhinder, bygga kojor

Höst

- Vara i skogen,
- Spela fotboll,
- Leka lekar runt om skolgården
- Spela boll mot vägg
- Hoppa hinder – (käpp)hästar (bakom 1-2:ans paviljong)
- King

Bilaga 3 – Resultat årskurs 5–6

Eleverna fick skriftligt och individuellt svara på frågorna. Lärarna sammanfattade sedan elevernas svar som följer:

Vad är det bästa med skolgården?

Åsikterna varierade med fotbollsplanen, king-planerna, att skolgården är stor, att det finns en skog i närheten samt att de har tillgång till linbanan och klätterställningarna.

Vilka platser används mest?

Majoriteten av svaren var fotbollsplanen och kingplanerna. Men också skogen och klätterställningarna.

Varför tror du att dessa platser används mest?

Fotbollsplanen anser många använda om man gillar att spela fotboll och för att när det är många där så dras många dit. Samma gäller kingplanerna. Skogen och klätterställningarna dras många till för att få vara ifred och prata om man behöver en lugn stund.

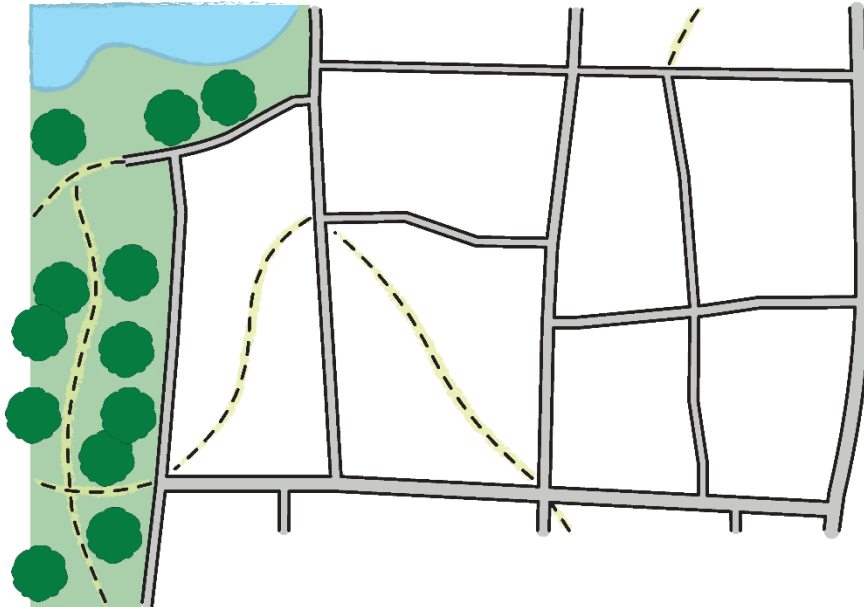

Bilaga 4 – Uppgift *Min stad*

Varje elev fick en utskriven A3 sida med den fiktiva gatustrukturen, se bild nedan.

Min stad

Planarkitekt _____

Nedan följer ett urval av bilder på elevernas städer.

